

Úvod od fenomenológie

Sylabus

Názov kurzu: Úvod do fenomenológie

Prednášajúci: doc. Mgr. Pavol Sucharek, PhD. (kontakt: pavol.sucharek@gmail.com, pavol.sucharek@unipo.sk)

Semester: ZS 2023/2024

Ciele kurzu:

01. elementárna orientácia v pojmovom systéme fenomenologickej filozofie
02. systémový prístup k vybraným problémom

Podmienky udelenia zápočtu:

01. účasť na prednáškach a seminároch (**upozornenie**: neúčasť na 2 a viac prednáškach / seminároch kompenzuje študent prekladom vybraného textu)
02. aktivita na seminároch
03. **test** z prednáškového cyklu + terminologického **penza**

Podmienky udelenia skúšky:

01. Ústna skúška z prednáškových materiálov, naštudovanej odbornej literatúry
02. Textová analýza vybraných pasáží

Ako sa pripraviť na seminár:

- semináre budú venované kritickej a tvorivej analýze jednotlivých kapitol pracovných textov
- na seminár sa treba pripraviť tak, že si zadaný text / kapitolu načítame a podrobne si zapíšeme poznámky (Čítame odsek za odskom, paragraf za paragrafom)
- ak si nezapíšeme svoje postrehy, komentáre a otázky či dôležité súvislosti, už sa k nim potom nebudeme môcť vrátiť; aby sme mohli vnímať rozdiely a významy, musíme filozofický text pomaly „prežúvať“
- filozofia nie je práca s pekným slovom ale s hlbokými myšlienkami (inak povedané; filozofia nie je literatúra) – preto je dobré, keď sa pri čítaní a písaní poznámok zameriame na to, ako sa konkrétna myšlienka (spravidla vyjadrená v názve kapitoly, paragrafu) vyvíja, z akých predpokladov vychádza, kde ústi, a aké rôzne úrovne dosahuje
- dôležitá je paginácia, t. j. vždy si k poznámkam zaznamenávame aj príslušnú stranu v texte, takto sa môžeme v diskusii veľmi rýchlo vrátiť k zdroju a vecne argumentovať – sme v diskusii efektívnejší, nestrácame zbytočne čas vyhľadávaním a listovaním
- zaznamenávame si všetky otázky, nezrozumiteľné pasáže, ktoré si potom možno vyjasniť na seminári
- nemá nijaký zmysel chodiť na semináre bez prípravy a poznámok z prečítaného textu
- na seminároch nepoužívame notebook, tablet a smartphone ale poctivý papier a pero

Semináre budú okrem textovej analýzy venované aj príprave na štátne skúšky

Tematické okruhy:

- 01-02. Základný rozvrh fenomenologického projektu: psychologizmus, F. Brentano a Edmund Husserl – projekt fenomenológie ako prísnej vedy – intencionalita – 3 redukcie – prepracovanie a rozšírenie pojmu skúsenosť – Martin Heidegger a projekt fundamentálnej ontológie – základné pojmy Bytia a Času (ontologická diferencia – *Dasein*, konečnosť, autenticita – úzkosť – Starosť – Časovosť), kritika fenomenológie vedomia, koniec metafyziky a úloha myslenia (**Pracovné texty na seminár:** M. Heidegger: §1 „Nutnosť výslovného obnovení otázky po bytí“. In: *Bytí a Čas*. Prel. I. Chvatík a kol. Oikymenh 202, s.17 – 20 + J. Patočka: „Kap. XIII“. In: *Úvod od fenomenologické filosofie*. Oikymenh 2003, s. 101 – 107)
- 03-04. Jan Patočka a problém prirodzeného sveta – pojem existencie – kritika Husserlovej transcendentálnej fenomenológie – subjekt-objektová štruktúra očami fenomenológie – paradox vnútročasového vedomia a limity fenomenológie Času – 3 pohyby existencie – negatívny platonizmus – (**Pracovné texty na seminár:** Patočka – *Co je existence?* In: *Fenomenologické spisy II. Zv. 7*, Praha, Oikymenh&Filosofia 2009, s. 335 – 366).
- 05-06. Emmanuel Levinas – metafyzika ako etika – kritika filozofie Neutra – totalita a nekonečno – asymetria časovosť ľudskej existencie – druhý a/ako Iný – filozofia očami judaizmu – il y a (ono je) – zodpovednosť a služba – epifánia tváre (**Pracovné texty na seminár:** E. Levinas – kap. „Tvář“. In: *Etika a nekonečno*. Prel. V. Dvořáková a M. Rejchrt. Praha: Oikymenh 2009, s. 208 – 211; E. Levinas – kap. „Druhý a Jiní“. In: *Totalita a nekonečno*. Prel. J. Sokol, Praha: Oikymenh 1997, s. 188 – 190).
- 07-08. Maurice Merleau-Ponty a Henri Maldiney – fenomenológia vnímania – estetický obrat a fenomenologická estetika – kritika empirizmu a kritika intelektualizmu – telo a vnímanie – viditeľné a neviditeľné – podstata umenia – prázdno – otvorenosť – rytmus – počítovanie (**Pracovné texty na seminár:** H. Maldiney – „Náčrt fenomenologie umenia. In. P. Sucharek (ed): *Fenomenologie stretnutia*. Prešov: AFPUP, s. 106 – 150).
- 09-10. Jean-Luc Marion – teologický obrat vo fenomenológii – východiská – saturovaný fenomén – ikona a teofánia – fenomenológia daru – bytie a javenie (**Pracovné texty na seminár:** Marion – „Formální příčina nekonečna“. In: *Teologické texty 1,2/2008*, prel. K. Jelínková).
- 11-12. Opakovanie, zhrnutie, vypracovanie terminologického penza, kontrola prípravy štátnicových otázok z fenomenológie, záverečný test.

Literatúra:

- ▶ J. Patočka – *Co je existence?* In: *Fenomenologické spisy II. Zv. 7*, Praha, Oikymenh&Filosofia 2009, s. 335 – 366.
- ▶ J. Patočka: „Kap. XIII“. In: *Úvod od fenomenologické filosofie*. Oikymenh 2003, s. 101 – 107.
- ▶ Novotný - *Názorná evidence a zjevnost prožitku. K problému danosti jevení u Jana Patočky a Michela Henryho*. In: *O povaze jeví. Úvod do současné francouzské fenomenologie*. Červený Kostelec, P. Mervart 2010, s. 153 – 186.
- ▶ M. Heidegger: §1 „Nutnosť výslovného obnovení otázky po bytí“. In: *Bytí a Čas*. Prel. I. Chvatík a kol. Oikymenh 202, s. 17 – 20.
- ▶ E. Levinas – kap. „Tvář“. In: *Etika a nekonečno*. Prel. V. Dvořáková a M. Rejchrt. Praha: Oikymenh 2009, s. 208 – 211.
- ▶ E. Levinas – kap. „Druhý a Jiní“. In: *Totalita a nekonečno*. Prel. J. Sokol, Praha: Oikymenh 1997, s. 188 – 190
- ▶ H. Maldiney – „Náčrt fenomenologie umenia. In. P. Sucharek (ed): *Fenomenologie stretnutia*. Prešov: AFPUP, s. 106 – 150
- ▶ J.-L. Marion – „Formální příčina nekonečna“. In: *Teologické texty 1,2/2008*, prel. K. Jelínková.

Terminologické penzum: (v priebehu semestra...)

Bon courage!